

**ДИСЕРТАЦІЙНІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПРОБЛЕМИ
ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ У ФОНДІ ДНПБ УКРАЇНИ
ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Дмитро Закатнов,
заступник директора з наукової роботи ДНПБ
України ім. В. О. Сухомлинського, к.п.н., с.н.с.

Підготовка людини до життя у динамічному ринковому середовищі є актуальною соціально-педагогічною проблемою, якій приділяється значна увага з боку суспільства. Так, Європейський парламент і Рада Європейського Союзу 17 січня 2018 року схвалили Рамкову програму оновлених ключових компетентностей для навчання впродовж життя, до числа яких включено й підприємницьку компетентність, що визначається як уміння планувати й управляти проєктами, що мають культурну, соціальну або комерційну цінність [1]. Принагідно зазначимо, що проблема підготовки молоді до підприємницької діяльності є об'єктом наукових розвідок вітчизняних дослідників з кінця 80-х років минулого століття як відповідь на соціально-економічні перетворення ринкового характеру. Основні аспекти підготовки молодого покоління до самостійної підприємницької діяльності відображено в дисертаційних дослідженнях вітчизняних учених.

Пошук дисертацій за згаданою тематикою здійснювався у базі даних дисертацій з питань освіти, педагогіки та психології Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського за ключовими словами «підприємницька» та «бізнес». Не всі дисертації потрапляють до неї, проте можна стверджувати, що більшість захищених робіт відображено у відповідній базі даних бібліотеки. Всього було знайдено 24 дисертації, що відповідали умовам пошуку, з яких 10 (42%) захищено із психологічних спеціальностей, решта – з педагогічних. Лише дві дисертації (8,3%) захищено на здобуття наукового ступеня доктора наук (по одній з педагогіки (Матукова Г.) та психології (Паламарчук О.) і лише у двох дисертаціях висвітлено аспекти формування підприємницької компетенції учнівської молоді. Серед дисертаційних досліджень нами виявлено лише два, які присвячено підготовці учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) до підприємницької діяльності, при цьому в одній з них розглянуто й проблему формування підприємницької компетентності. Окремі аспекти формування підприємницької компетентності розкрито в дисертаційних дослідженнях Г. Матукової та М. Ткаченка.

У дослідженні Г. Матукової розкрито концептуальні основи системи розвитку підприємницької компетентності фахівців економічного профілю, визначено її зміст і структуру. Авторка зазначає, що розвиток підприємницької компетентності відбувається при використанні традиційних і новітніх форм, методів і засобів навчання, спрямованих на ефективну командну роботу з використанням комплексних завдань виробничого, підприємницького, методичного й загальнокультурного спрямування. Визначено педагогічні умови

розвитку підприємницької компетентності в майбутніх фахівців економічного профілю, а саме: інтеграцію гуманітарної науково-дослідницької, професійно-практичної підготовки до підприємницької діяльності; використання інформаційно-комунікаційних, інтерактивних і проєктних технологій у процесі навчання; розвиток, поглиблення та закріплення підприємницького мислення, особистісних характеристик відповідно до вимог ринку тощо [2].

У дисертації І. Добренко досліджено суть здатності до підприємництва, під яким вона розуміє сукупність особистісних чинників, професійно-орієнтованих засобів, необхідних для забезпечення самостійного працевлаштування. Учена зазначила, що системотвірним ядром цього процесу є структурні компоненти здатності як психологічного новоутворення, що виникають внаслідок взаємодії особистісних чинників і вимог професійної діяльності майбутнього підприємця. До концептуальної моделі здатності віднесено такі: інформаційна компетентність, самооцінювальна рефлексія, професійно-економічна ідентичність, які утворюють психологічні засади, завдяки яким забезпечується розвиток нових по суті структурних компонентів підприємницької діяльності. У ході дослідження експериментально перевірено наступні психологічні основи розвитку здатності до підприємництва у незайнятих випускників: забезпечення випускників ЗП(ПТ)О психологічними засадами поглибленої професійної соціалізації особистості; практичні засоби реалізації індивідуального потенціалу підприємницької особистості; оволодіння інформаційною компетентністю [3].

У дисертаційному дослідженні М. Ткаченка розкрито суть підприємницької компетентності майбутніх фахівців ресторанного господарства як складного соціально-економічного і психолого-діяльнісного феномену, конкретизованого динамічним комплексом ціннісно-світоглядних орієнтацій, знань, умінь, способів діяльності, досвіду, професійно значущих якостей, що цілісно визначають підготовленість особи до підприємницької діяльності в межах реалізації професійно-функціональних завдань, зокрема здатність до самозайнятості (відкриття власної справи), вміння аналізувати ринкові можливості підприємства, опановувати провідні економічні ролі, об'єктивно оцінювати індивідуально-особистісні здібності до підприємництва. Дослідником розкрито структуру підприємницької компетентності майбутніх фахівців ресторанного господарства, що охоплює взаємопов'язані мотиваційно-ціннісний, знаннево-змістовий, особистісно-рефлексивний, операційно-діяльнісний компоненти [4].

Список використаних джерел:

5. European Union, 2018. Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning. [online]. Available at: <https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/council-recommendation-on-key-competences-for-lifelong-learning_en/>.

6. Матукова Г. І. Теоретико-методологічні засади розвитку підприємницької компетентності у майбутніх фахівців економічного профілю : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. Київ, 2016. 670 с.

7. Добренко І. А. Психологічні основи розвитку здатності до підприємництва у випускників професійно-технічних навчальних закладів : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. Київ, 2006. 324 с.

8. Ткаченко М. В. Формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців ресторанного господарства у професійно-технічних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Ін-т проф.-технічної освіти НАПН України. Київ, 2018. 347 с.